

PRIMERA JORNADA CLIMENT FERRÉ / EL VALOR DE L'ECONOMIA RURAL

"Per a eliminar grans incendis, hem de gestionar el bosc i permetre els focs petits"

ENTREVISTA Rut Domènech directiva de l'Associació Internacional per a l'Ecologia del Foc

Terres de l'Ebre Ò.M.J.

Rut Domènech, resident a Tivissa i tècnica del Copate, és doctora per la Universitat Politècnica especialitzada en Ecologia del Foc d'Especies Mediterrànies i membre de la Junta Directiva de l'Associació internacional per a l'Ecologia del Foc (AFE), una organització d'origen nord-americà dedicada a millorar el coneixement i l'ús del foc en la gestió del territori.

Pregunta: Què vol dir millorar l'ús del foc?

Resposta: El foc és un element natural del bosc, una perturbació natural. Els boscos creixen, es desenvolupen i es fan vells, i per a ocupar espais necessiten oportunitats. El foc és una perturbació que crea forats, com ho poden ser les ventades o les malalties. Els animals també creen estes oportunitats. De vegades només pensem a protegir el bosc vell o madur, però també s'ha de mirar que el jove pugui créixer.

P: Amb quin objectiu?

R: Per a tenir heterogeneïtat i diversitat. Zones contínues de vegetació, davant d'una perturbació com un incendi, es reemplaçaran senceres. Si tenim mosaic, les diferents zones són molt més resilients. El problema comença quan traiem el bosc de l'ecosistema i comença a créixer sense control.

P: Reivindica, doncs, un ús controlat del foc.

R: L'ús controlat del foc com a eina de gestió, les cremes controlades, però també focs de llamp de baixa intensitat que eliminen el sotabosc [i que eren efectius i no es descontrola-

Rut Domènech, en una imatge d'arxiu. / VÍCTOR LÓPEZ

ven quan als boscos hi havia activitat i no hi havia la densitat actual]. A la pinassa dels Ports, molts arbres tenen ferida de llamp. La pinassa, a Catalunya, està en regressió, perquè estava adaptada [i protegida] als focs de baixa intensitat i ara s'ha d'enfrontar als de gran intensitat. El problema ha vingut quan s'ha eliminat el foc. Les polítiques de foc zero fan mal. Si volem eliminar els grans focs, hem de permetre els petits.

P: Vostè parla de la paradoxa de l'extinció. Pot explicar què vol dir?

P: Com més bons són els bombers apagant incendis, els pocs incendis que tenim fora de control arrasaren. S'apaguen ràpid, el 95 % dels focs, però la resta són devastadors. I hem arribat fins aquí perquè no hem entès que el foc és un element natural

dels ecosistemes. No ho entenem, nosaltres. El pastor i el pagès, sí. Sempre han fet ús del foc.

P: Quin seria l'escenari idoni?

R: Boscos heterogenis i resilients, i més en un paisatge mediterrani com el nostre, que ja ho és, d'heterogeni, orogràficament i quant a ecosistemes. Resilients no vol dir que tornem a tenir el que teníem, sinó que es puguin adaptar a les condicions actuals de canvi climàtic.

P: L'abandonament de conreus ha estat el gran inconvenient?

R: Tenim masses contínues d'arbres de la mateixa edat que han crescut sense control forestal a partir de l'abandonament de terres. El punt determinant ha estat el despoblament i és el que cal revertir.

P: I l'AFE, amb quins fonaments

LA FUNCIÓ DE L'AFE

"L'extinció mou més recursos que la prevenció arreu, i intentem fer de contrapès"

treballa?

R: Treballa molt amb el que serien les comunitats natives a Amèrica, que aquí serien les comunitats rurals, i és una organització oberta a tot tipus de coneixement i no només a la recerca. Organitzem premis anuals, certificacions. Comptem amb més de 145 ecòlegs, gestors i tècnics certificats en incendis forestals.

P: També teniu un programa de mentoria.

R: Donem molta importància a les noves generacions i se'ls ajuda que comencen la seua carrera, en diferents sectors. El programa Mentoring Futures, a partir de convenis, ofereix l'oportunitat d'utilitzar els coneixements i les habilitats especialitzades de la xarxa d'AFE.

P: Com canalitza l'associació la seua capacitat d'influència i assessorament a partir del seu treball?

R: Intentem exercir de lobby, també en relació amb la Unió Europea. Tota la part d'extinció, a tot Europa, mou més diners i recursos que la part de prevenció, però intentem fer de contrapès, unint esforços amb sectors diferents i contactant amb entitats que estan canviant polítiques. A Europa, volem que els països del sud lideren este canvi.

P: Com us organitzeu?

R: Tenim fundacions, com aquí seria la Fundació Pau Costa, i impulsem projectes Horizon que posen en contacte universitats o centres de transferència de coneixement.

P: I no li fa la sensació que tot plegat, la lluita contra la despoblació i l'aposta amb recursos suficients per a la gestió del bosc, requiriria un canvi de xip ara mateix impensable?

P: Jo crec que ara cal aprofitar el moment. Per exemple, el missatge que transmeten els mitjans de comunicació quan hi ha incendis a l'estiu ja no està centrat només en l'extinció. Es parla de mosaic i que el bosc està abandonat. L'incendi de la Torre de l'Espanyol, com que va ser tan emocional, va portar a concloure que no era només un incendi sinó un cas d'abandonament del territori. Es va començar a parlar del problema i s'ha començat a treballar en polítiques que incloguen les zones rurals per a canviar les zones forestals. També és cert que si no hi ha un canvi geopolític és difícil que tot això es done. Però estem en un moment de canvis.

P: Com hi arriba, vostè, a este món?

R: Vaig estudiar biologia i sempre m'he sentit atreta pel tema dels incendis. Vaig fer el doctorat en incendis forestals, i després vaig fer recerca a Escòcia i al Centre Tecnològic Forestal de Catalunya. Però arriba un moment en què vull aplicar el que he après al meu territori i torno. Entro a l'AFE a través de la Fundació Pau Costa.

P: Quin paisatge tindrem d'aquí a cent anys?

R: Els boscos canviaran pete que pete, però està a les nostres mans acceptar este canvi i mirar d'acompanyar-lo, de manera que el canvi no siga jugar-nos-ho tot a una carta, sinó progressiu, mantenint la biodiversitat, funcionalitat i heterogeneïtat del territori. Aquí tenim moltes oportunitats per a liderar i hem de valorar on vivim. ■